

Briselē, 2021. gada 1. decembrī
(OR. en)

14611/21

AGRI 602

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	Īpašā lauksaimniecības komiteja / Padome
Temats:	Negodīga tirdzniecības prakse pārtikas piegādes ķēdē – gatavošanās Padomes debatēm

Gatavojoties ministru debatēm par tematu "*Negodīga tirdzniecības prakse pārtikas piegādes ķēdē*" Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomes sanāksmē 2021. gada 12. un 13. decembrī, pielikumā ir pievienots prezidentvalsts sagatavots diskusiju dokuments par šo pašu tematu.

Prezidentvalsts diskusiju dokuments "Negodīga tirdzniecības prakse pārtikas piegādes ķēdē"

Lauksaimnieku pozīcijas uzlabošana un stiprināšana pārtikas piegādes ķēdē ir svarīgs kopējās lauksaimniecības politikas mērķis, jo ar to tiek risināts jautājums par būtisko nelīdzsvarotību attiecībā uz spēju aizstāvēt savas intereses pārtikas piegādes ķēdē, kur lauksaimnieki ir īpaši pakļauti riskam.

Pamatojoties uz svarīgajiem leģislatīvajiem pasākumiem, kas šā jautājuma risināšanas nolūkā jau veikti, 2019. gadā pieņemot Negodīgas tirdzniecības prakses direktīvu¹ (NTP direktīva) un KLP ietvaros, turpmākās darbības šajā jomā ir izklāstītas stratēģijā "No lauka līdz galdam". Tajā ir paredzēts precizēt konkurences noteikumus kolektīvām iniciatīvām, kas veicina ilgtspēju piegādes ķēdēs un palīdz lauksaimniekiem iegūt taisnīgu daļu no pievienotās vērtības, ko sniedz ilgtspējīga ražošana.

Kopš tā laika ir ieviesti būtiski uzlabojumi saistībā ar jaunāko KLP reformu un lēmumiem, kas pieņemti dalībvalstu līmenī, transponējot NTP direktīvu valsts tiesību aktos.

Jaunā KLP stiprinās lauksaimnieku pozīciju piegādes ķēdē un palielinās lauksaimniecības un pārtikas nozares konkurētspēju, uzlabojot tās spēju aizstāvēt savas intereses. Jaunie noteikumi pastiprinās ražotāju sadarbību, mudinot lauksaimniekus strādāt kopā un nodrošinot tiem iespēju radīt līdzsvarojošu varu tirgū. Piemēram, lauksaimnieki (un to apvienības) un dalībnieki, kas ir lejupēji no pirmajiem pircējiem, varēs vienoties par vērtības sadales klauzulām, kas ļauj lauksaimniekiem piedalīties cenu veidošanā pārtikas ķēdes vairāk lejupējos posmos. Tādu lauksaimniecības produktu piegādes gadījumā, uz kuriem attiecas rakstisks līgums vai piedāvājums saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 148. un 168. pantu, par piegādi maksājamo cenu var aprēķināt, apvienojot dažādus līgumā noteiktos faktorus, kas ražotājiem nodrošina lielāku skaidrību.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2019/633 par negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē.

ES dalībvalstīm **NTP direktīva** valsts tiesību aktos bija jātransponē līdz 2021. gada 1. maijam un jāsāk piemērot sešus mēnešus vēlāk. Pavisam nesen Komisija publicēja starpposma ziņojumu par šo transponēšanu, kas sniedz ieskatu valstu līmenī pieņemtajos lēmumos.

Ar NTP direktīvu tika ieviesti minimālie standarti aizsardzībai pret negodīgu tirdzniecības praksi pārtikas vērtības ķēdē nolūkā pret spēcīgākiem pircējiem aizsargāt lauksaimniekus, lauksaimnieku organizācijas un citus vājākus lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādātājus. Tajā ir paredzēts minimālais saskaņošanas līmenis, izveidojot sarakstu, kurā uzskaitīta aizliegta negodīga tirdzniecības prakse starp pircējiem un piegādātājiem lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. Tajā ir arī paredzēti minimālie noteikumi attiecībā uz tās piemērošanas jomu un galvenās definīcijas, kā arī noteikumi minēto aizliegumu izpildes nodrošināšanai un koordinācijai starp dažādu dalībvalstu izpildiestādēm. Dalībvalstis var pieņemt vai saglabāt valsts noteikumus arī par tādu negodīgu tirdzniecības praksi, kas nav minēta direktīvā, ar noteikumu, ka šādi valsts noteikumi ir saderīgi ar noteikumiem par iekšējā tirgus darbību.

Lielākā daļa ES valstu jau ir transponējušas šo direktīvu, un valstu līmenī pieņemtajiem lēmumiem būs būtiska ietekme uz negodīgas tirdzniecības prakses apkarošanu. Savos konstatējumos Komisija novērtēja, ka liels vairākums šo dalībvalstu ir pārsniegušas direktīvā noteikto minimālo aizsardzības līmeni, taču izmantojušas nozaru pieeju. Atšķirības starp dalībvalstīm pastāv arī apgrozījuma kategoriju piemērošanā. Lielākā daļa dalībvalstu ir paplašinājušas direktīvas sarakstu, kurā iekļauti negodīgas tirdzniecības prakses veidi. Attiecībā uz izpildiestādēm dalībvalstis deva priekšroku administratīvajām, nevis tiesu iestādēm. Kā piespiedu izpildes pasākumi galvenokārt izvēlētas finansiālas sankcijas un pagaidu tiesiskās aizsardzības līdzekļi.

Turpmākā rīcība

Direktīva risina daudzus jautājumus, kas saistīti ar negodīgas tirdzniecības prakses novēršanu pārtikas piegādes ķēdē, un leģislatīvais akts šajā jomā ir solis pareizajā virzienā. Ņemot vērā atšķirības transponēšanā, būtu vajadzīgas diskusijas par dalībvalstu pieņemto lēmumu iemesliem un par to, vai pašreizējā pieeja – minimālo standartu noteikšana – ilgtermiņā būtu pietiekama, tostarp vienotā tirgus saglabāšanas nolūkā. Turpmākie gadi parādīs, vai jauno KLP noteikumu un NTP direktīvas īstenošana ir pietiekami efektīva.

Tirgus pārredzamības jomā mēs varētu veikt turpmākus pasākumus un uzlabot uzņēmējdarbības apstākļus visā piegādes ķēdē. Saskaņā ar NTP direktīvu piegādātājiem jau ir iespēja pieprasīt un saņemt rakstiskus līgumus, kas aptver LESD I pielikumā minētos produktus, kā arī jebkādos citus produktus, ko paredzēts izmantot pārtikā un pārstrādāt, izmantojot LESD I pielikumā minētos produktus. Atklāts ir jautājums par to, vai šajā jomā mums ir vajadzīgi turpmāki pasākumi un kādi tie ir.

Ir vajadzīga skaidra informācija par situāciju tirgos un par pievienotās vērtības sadalījumu starp ieinteresētajām personām pārtikas piegādes ķēdē. ES līmenī ir paveikts ievērojams darbs, lai uzlabotu **ziņošanu par cenām**, un pašlaik galvenā uzmanība tiek pievērsta īstenošanai, kurā dalībvalstīm ir izšķiroša nozīme datu vākšanā. Šāda lielāka pārredzamība ir svarīga arī, ņemot vērā iespējamās sekas, ko izraisa augstās enerģijas un lauksaimniecības produktu ražošanas izmaksas un cenu pieauguma pārnese uz galapatērētāju caur pārtikas ķēdi.

NTP direktīvas efektivitāte būs atkarīga no **sadarbības starp dalībvalstu tiesībaizsardzības iestādēm** un Eiropas Komisiju. Turpmākajos mēnešos tiks ieviesta izpildiestāžu savstarpējās sadarbības prakse. Šī sadarbība un apmaiņa ar informāciju par paraugpraksi galvenokārt būs svarīga, lai sekmīgi atrisinātu strīdus ES līmenī. Sadarbībai varētu būt izšķirīga nozīme gadījumos, kad dalībvalstis saglabā vai ievieš stingrākus noteikumus – salīdzinājumā ar NTP direktīvā paredzētajiem –, kuru mērķis ir apkarot negodīgu tirdzniecības praksi.

Negodīgas uzņēmējdarbības prakses jautājumu ir lietderīgi sīkāk apspriest plašākā kontekstā un institucionālajā vidē. Šajā sakarā vērtīgs ieguldījums ir Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums "*Ceļā uz taisnīgu pārtikas piegādes ķēdi*"², kurā šis jautājums apskatīts plašāk. Atzinumā, kas tika izstrādāts pēc prezidentvalsts Slovēnijas pieprasījuma, ir uzsvērtas papildu problēmas un izklāstīti konkrēti priekšlikumi apsvēršanai.

² <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/towards-fair-food-supply-chain>

Nemot vērā iepriekš izklāstīto, ministri tiek aicināti paust savu viedokli par šādiem jautājumiem:

1) Kāda ir jūsu pieredze NTP direktīvas transponēšanā vai tās iespējamā piemērošanā? Vai jūs jau novērojat izmaiņas dažādu lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdes dalībnieku uzvedībā? Kādas problēmas jūs saskatāt to negodīgas tirdzniecības prakses jomas valsts tiesību aktu īstenošanā, ar kuriem transponē NTP direktīvu?

2) Vai jūs uzskatāt par pietiekamām NTP direktīvā ietvertās un KLP satvarā paredzētās spēkā esošās ES tiesību normas, kuru mērķis ir lauksaimnieku un vājāku piegādātāju stāvokļa uzlabošana pārtikas piegādes vērtības ķēdē? Ja nē, kādi turpmāki pasākumi ir vajadzīgi, vienlaikus saglabājot reformētās KLP pamata orientāciju uz tirgu?